

Tytuł rozprawy doktorskiej:

**WSPÓŁCZESNE PRZEKSZTAŁCENIA HISTORYCZNYCH KOMPLEKSÓW PRZEMYSŁOWYCH,
A ZACHOWANIE WYBRANYCH WARTOŚCI KULTUROWYCH.
ANALIZA NA PRZYKŁADZIE BYDGOSZCZY**

Autor: mgr inż. arch. Zuzanna Ewa Małkowska

Promotor: dr hab. inż. arch. Jan Salm, prof. PŁ

Promotor pomocniczy: dr inż. arch. Włodzimierz Witkowski

STRESZCZENIE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Historyczne kompleksy przemysłowe, które w znaczącej liczbie przetrwały w Polsce do okresu przemian ustrojowych lat 1989/90, w kolejnych latach poddawane były zróżnicowanym przekształceniom. Część z nich została wyburzona, inne adaptowano do nowych funkcji użytkowych, a w nielicznych kontynuowana jest produkcja. Wprowadzane zmiany w różny sposób wpłynęły na zachowanie lub utratę ich wartości kulturowych.

Praca bada współczesne przekształcenia historycznych kompleksów przemysłowych w Polsce, skupiając się na zmianach w wartościach kulturowych i analizie jakie czynniki doprowadziły do konkretnych zjawisk i ich skutków. Głównymi celami pracy jest rozszerzenie wiedzy na temat przekształceń historycznych kompleksów przemysłowych w realiach polskiej gospodarki wolnorynkowej oraz zbadanie istnienia relacji pomiędzy:

- cechami historycznego kompleksu przemysłowego,
- sposobem jego przekształceń po roku 1990,
- zachowaniem przez niego wartości kulturowych po roku 1990.

Na potrzeby pracy opracowano autorską metodę badawczą, która opiera się na porównawczych badaniach statystycznych szerokiego spektrum aspektów. Wymusiła ona bardzo szeroko zakrojone prace badawcze, obejmujące między innymi dokładne rozpoznanie 46 kompleksów przemysłowych, a w kolejnym etapie, porównanie ich między sobą. Opracowana metoda pozwoliła na uzyskanie zobiektywizowanych wyników badań oraz wniosków możliwych do aplikacji w praktyce konserwatorskiej.

Realizacja założonych celów pracy została przedstawiona w ośmiu rozdziałach. Pierwsze trzy stanowią wprowadzenie do części badawczej. W rozdziale 1.2 omówiono problematykę adaptacji obiektów i kompleksów poprzemysłowych do nowych funkcji użytkowych zarówno w kontekście historycznym (rozdział 1.2.1), jak i najczęstszych problemów pojawiających się w realizowanych inwestycjach (rozdział 1.2.2). Rozdział 1.3 przedstawia szkieletowo historię rozwoju przemysłu

w Bydgoszczy, która została wybrana na miejsce przeprowadzenia badań. Uzasadnienie tego wyboru przedstawiono w rozdziale 2, który szczegółowo opisuje zakres i cele pracy. Część wstępną zamyka rozdział 3, w którym przedstawiono przegląd literatury.

W kolejnych rozdziałach sformułowano problem badawczy (rozdział 4) oraz omówiono przyjętą metodę badań (rozdział 5). Opracowana na potrzeby pracy metoda zakłada porównanie wszystkich historycznych kompleksów przemysłowych z badanego obszaru, które przetrwały do roku 1990 oraz analizę ich późniejszych przekształceń. Badania zrealizowano w dwóch etapach:

1. rozpoznanie przekształceń poszczególnych kompleksów przemysłowych (rozdział 5.2 oraz Tom II – Aneks)
2. porównanie danych dla wszystkich analizowanych kompleksów przy pomocy technik ilościowych (rozdział 5.3 oraz 6)

Wyniki badań przedstawiono w formie tabel porównawczych, wykresów i schematów, które wraz z omówieniem znalazły się w rozdziale 6. Przeanalizowano zależność pomiędzy sposobem przekształceń kompleksów po roku 1990, a zachowaniem przez nie wartości kulturowych w tym samym okresie (rozdział 6.1). Zbadano relację między uwarunkowaniami zewnętrznymi kompleksów (np. ich lokalizacja w mieście), a ich przekształceniami i zmianami w wartościach kulturowych po roku 1990 (rozdział 6.2). A także przeanalizowano wewnętrzne cechy kompleksów (np. ich wielkość) poszukując ich zależności z przekształceniami przestrzennymi i zmianami w poziomie wartości kulturowych po roku 1990 (rozdział 6.3). Wyniki badań przedstawione w formie statystycznej uzupełniono opisem konkretnych przypadków, które zapewniają pełniejszy obraz analizowanych zjawisk.

W kolejnym rozdziale podjęto próbę wypunktowania wyników badań najważniejszych z punktu widzenia praktyki konserwatorskiej. Zestawiono cechy kompleksów poddawanych różnym formom przekształceń (rozdział 7.1), wypunktowano cechy predestynujące do utraty wartości kulturowych (7.2) oraz przedstawiono inne spostrzeżenia mogące wpływać na prowadzenie procesów adaptacyjnych w historycznych kompleksach przemysłowych (rozdział 7.3).

Rozprawę kończy rozdział 8, w którym zweryfikowano hipotezy pracy oraz przedstawiono wnioski.

Ponadto praca zawiera *Tom II – Aneks*, w którym umieszczono *Katalog kart waloryzacji historycznych kompleksów przemysłowych*, stanowiących pierwszy etap przeprowadzonych badań. W aneksie znalazło się także dokładne objaśnienie sposobu wypełniania kart waloryzacji.

